

Nom _____

Data _____

L'òpal: una gemma maleïda

L'òpal és un mineral bastant comú però amb la particularitat que algunes de les seves varietats són gemmes amb molta tradició i al mateix temps molt preuades. Curiosament, mentre que en algunes cultures occidentals es considera portador de malastrugança, les orientals creuen que afavoreix la bona sort.

La seva composició (silici i oxigen) el fa molt proper al quars i, de fet, els exemplars massius dels dos minerals no sempre són senzills de diferenciar. Respecte al quars, però, té dues diferències fonamentals: l'estructura, que és molt desordenada, i el fet que conté molècules d'aigua. L'òpal es pot presentar de formes molt diverses. Sempre és massiu (no forma cristalls), però la seva coloració permet diferenciar diverses varietats, des de la més vulgar (resinita) fins a la transparent i incolora (hialita) i a les més acolorides com l'òpal de foc, de tons vermells o ataronjats, i l'òpal noble, amb fantàstics canvis de color: del verd al blau, passant pel vermell, el taronja i el groc, tot en un mateix exemplar. Alguns òpals de coloració i bellesa excepcional entre les varietats noble i de foc són gemmes molt preuades que es tallen facetades (les més transparents) o en caboixó. S'han trobat òpals treballats en cultures antiquíssimes de tot el món, i és una de les poques gemmes conegudes des del temps remot.

Una varietat de poc valor però molt curiosa és el menilit. Aquesta varietat d'òpal forma nòduls arrodonits en l'interior de les roques. Aquests nòduls poden originar formes antropomorfes (formes humanes), zoomorfes (formes animals) i altres formes curioses que recorden aparells o coses (forma de cor, de cafetera, de casa...). Alguns dels menilits més curiosos coneguts s'han trobat en abundància a Caldes de Malavella, en l'anomenat Turó dels Ninots, que va rebre el nom perquè els vilatans, que trobaven el mineral en abundància, en llaurar o obrint camins i marges, anomenaven «ninots» les curioses i diverses formes en què aquest es presentava. A més a més de Caldes de Malavella, també s'esmenta l'òpal a Aiguafreda (riera de l'Avencó) i a Montcada i Reixac (Vallès Occidental); a Darnius (Alt Empordà); Osó i Sils (la Selva), i a Bellmunt del Priorat (Priorat). A Barcelona ciutat s'ha trobat òpal de la varietat hialita a la muntanya de Montjuïc, sobretot als vessants que donen al port (Miramar i Mirador de l'Alcalde). Tot i que l'òpal és una espècie comuna que es troba pràcticament arreu del món, Austràlia és, sens dubte, el país que n'ha proporcionat, i proporciona, els millors exemplars coneguts. Els òpals de gran qualitat són a les províncies que Queensland i Nova Gales del Sud (Austràlia), on es troben els famosos òpals negres, que reben aquest nom no pel seu color, que és molt virolat, sinó per la roca on es troben. L'òpal va originar a la segona meitat del segle XIX i sobretot a partir del 1900, en què els preus van pujar considerablement, l'arribada de tota mena de buscadors i minaires atrets per la cobdícia i les possibilitats d'aventura que aquell nou món els oferia. Isabel Gray, l'any 1900, va instal·lar un hotel i una botiga al llogarret d'Eulo, al bell mig dels camps d'òpals de Queensland. Era l'única dona en aquell immens territori desolat i va arribar a ser la veritable propietària de tota la regió. Coneguda com la Reina d'Eulo, va arribar a posseir la col·lecció d'òpals més bella del món. Un bon dia, i de cop i volta, tant ella com la seva fabulosa col·lecció van desaparèixer sense que des d'aleshores se n'hagi sabut res més.

Cavall Fort, núm. 1077 (adaptació)

1. De què està format l'òpal?

2. Quins tipus d'òpals són els més valuosos?

3. Per què hi ha un indret a Caldes de Malavella que s'anomena el *Turó dels Ninots*?

4. Contesta:

- Per què hi va haver tanta gent que va fer cap a Austràlia vers l'any 1900?

- Per què es va fer famosa Isabel Gray?

- Què li va passar?

5. D'on diries que s'ha extret la lectura que has llegit?

- D'una enciclopèdia.
- D'una revista de divulgació.
- D'un llibre especialitzat.
- D'una novel·la d'aventures.